

Bürokrasi Kavramı ve Bürokrasinin İşlevleri

Mehmet Şirin Çetin¹

Özet

İlk toplumlar daha basit bir yapıya sahip oldukları için günümüzdeki anlamda bir bürokrasi sistemine sahip olmaları beklenmeyebilir. Buna karşın bu basit yapıli toplumlarda da bürokrasinin önemli işlevlerinden olan iş bölümü ve hiyerarşik bir ilişki olduğu bilinmektedir. Modern devletlerdeki büyük organizasyonların sevk ve idaresi ise ancak iyi organize olmuş bürokratik bir yapı ile mümkün olabilmektedir. Bu bakımdan bürokrasi, bir devletin, bir kurumun ya da bir organizasyonun işleyişini düzenleyen, belirli kurallar içeren ve hiyerarşik mahiyete sahip bir yönetim şeklidir.

Bürokratik yönetim şekli her ne kadar devlet dışı organizasyonlarda da karşılaşılan bir yönetim şekli olsa da, çoğunlukla devlet organizasyonuna mal edilmektedir. Bu yönetim şekli standartlaşmış bir düzen anlamında hiyerarşik yapı, verimliliği amaçlayan uzmanlaşmaya dayalı sistem, adil ve eşitlikçi uygulamalar ortaya koyması beklenen yapı, hesap verebilir ve devamlılık arz eden örgüt yapısı ve yasalar tarafından belirlenmiş görev alanı gibi işlevlere sahiptir. Bürokrasi, önceden belirlenmiş prosedürler çerçevesinde iş ve işlemlerin uzman kişiler tarafından yerine getirilmesi faaliyetidir. Bu faaliyetlerin düzen içinde işlemesi için bürokratik yapının hiyerarşik bir yapıya sahip olması ve gayrişahsi nitelikte devamlılık arz etmesi gerekmektedir. Yine bürokrasinin şeffaf ve denetlenebilir bir yapıda olması, vatandaşların bürokrasinin eşitlikçi ve adil olduğuna inanmalarını da sağlayabilmektedir. Bürokrasinin önceden yasalar tarafından belirlenmiş kurallardan oluşması ortaya çıkabilecek keyfilikleri engelleyerek standartlaşmış bir yapının varlığını temin edebilmektedir.

Bürokrasiyi sistemli bir halde inceleyerek bilimsel temellerle açıklayan kişi Max Weber'dir. Weber, bürokrasi kavramını ideal tip ile açıklamıştır. Bürokrasi bir devlet yönetim şeklidir ve devletin vatandaşın gözünde somutlaştığı bir alandır. Dolayısıyla vatandaş için bürokrasinin iş görme usulü ve bürokratlar devletin görünen yüzü olduğu için bürokrasinin olumsuz bir görüntü ortaya koymaması önemlidir.

1 Öğ. Gör. Dr., Muş Alparslan Üniversitesi, Muş, Türkiye, ms.cetin@alparslan.edu.tr
ORCID: 0000-0001-8181-744X

Giriş

Avcı ve toplayıcı toplum daha basit bir örgüt yapısına sahip olduğu için günümüzdeki anlamda bir bürokrasi sisteminden bahsetmek mümkün olmayabilir. Ancak zamanla toplumsal grupların ortaya çıkması ve büyümesi bürokrasi tarzı bir mekanizmaya ihtiyaç duyulmasına yol açmıştır. Modern ulus-devlet yapılarına ait olan bürokrasi, XVIII. yüzyılda günümüzdeki anlamda kullanılmaya başlanmıştır (Çakır, 2014: 18).

Bürokrasi, bir devletin, bir kurumun ya da bir organizasyonun işleyişini düzenleyen, belirli kurallar içeren ve hiyerarşik mahiyete sahip bir yönetim şeklidir. Bürokrasi kavramı, genellikle devlet dairelerinde ve büyük şirketlerde işlerliği sağlamak amacıyla oluşturulan yapıları tanımlamaktadır. Bürokrasi, işlerin düzenli bir şekilde yürütülmesi için standartlaştırılmış ve sistematik bir yaklaşım arz eder. Her bireyin belirli bir pozisyonda ve yetki seviyesinde olduğu, kararların belirli kurallara dayanarak alındığı bir yönetim tarzıdır.

Devletlerin yönetim sistemleri ne olursa olsun işleyen bir sistem için mutlaka bürokratik bir sistemin kurulması ihtiyaç duyulmaktadır (Akçakaya, 2016: 275). Nitekim devlet dışı organizasyonlar olarak kurulan devasa işletmelerin de bu anlamda iş akışının sağlıklı işleyebilmesi için bürokrasi şeklinde bir örgütlemeye ihtiyaç duydukları görülebilmektedir.

Bürokrasi işlevsel açıdan ele alındığında şu özelliklere sahip olması beklenir; standartlaşmış bir düzen anlamında hiyerarşik yapı, verimliliği amaçlayan uzmanlaşmaya dayalı sistem, adil ve eşitlikçi uygulamalar ortaya koyması beklenen yapı, hesap verebilir ve devamlılık arz eden örgüt yapısı ve yasalar tarafından belirlenmiş görev alanı.

Çalışma teorik çerçeveden yola çıkarak bürokrasi kavramını tanımlamayı, bürokrasinin temel işlevlerinin neler olduğunu ortaya koymayı ve son olarak değerlendirmeler ile konu hakkında bir görüş ortaya koymayı amaçlamaktadır.

1. Bürokrasi Kavramı

Devlet dairelerinin hâkimiyeti ve iktidarı anlamını ifade eden ve devlet işlerinin görüldüğü ofis alanları olarak kabul edilen bürokrasi, “bureau”, hâkimiyet ve “iktidar” anlamındaki “cratie” kelimelerinin birleşmesi ile oluşmuştur (Dursun, 1992: 133). Fransızca kaynaklı bir terim olan bürokrasi, ilk defa 1745’te Fransız fizyokrat ve iktisatçı Vincent De Gournay tarafından kullanılmıştır (Kabaklı, 2002: 9). Türkçe’de de bürokrasi hastalık, idare, örgütlenme biçimi ve kararları uygulayan uzman çalışanlar olmak üzere dört anlamda kullanılmaktadır (Öztaş, 2019: 1). Modern anlamdaki bürokrasi uygulamalarından önce bürokrasinin ilk uygulamalarına Eski Çin ve Roma İmparatorluğu’nda rastlanmaktadır (Acar, 2018: 671).

Bürokrasi kavramının üç alanda kullanıldığını görebilmekteyiz. İlki en yaygın kullanımı olan devlet yönetiminin belirli kurallar çerçevesinde örgütlenmesidir. İkinci anlam devlet dışı aktörler olarak özel sektör kuruluşları, sivil toplum örgütleri ve uluslararası organizasyonların örgütlenme biçimidir. Son anlam ise çoğunlukla olumsuz anlamda kullanılan ve bürokrasiden bir hoşnutsuzluk halini ifade eden kırtasiyecilik ya da işlerin yavaş yürütülmesidir (Acar, 2018: 671, Şakar, 2023: 90). Devlet yönetiminin belirli kurallar çerçevesinde örgütlenmesi olarak bürokrasi toplumun ihtiyaç duyduğu kamu hizmetlerinin sunulması fonksiyonunu yerine getirmek için örgütlenmiş bir yapıdır (Boyalı ve Gümüş, 2022: 233).

Bürokrasi, devlet yönetim sistemi değil bir yönetim işidir. Bu yüzden bürokrasi devlet sistemi ayrımı yapılmaksızın monarşi, aristokrasi, demokrasi vb. gibi devlet sistemlerinin neredeyse tamamında uygulama alanı bulabilmektedir. Bürokrasi idarenin teşkilatlanmasını ve sağlıklı işlemlerini sağlayan bir yönetim şeklidir ve idari olarak teşkilatlanmamış bir devlet sisteminin düşünülmesi de neredeyse mümkün görünmemektedir (Acar, 2018: 672). Nitekim bürokrasi geniş anlamda kamu yönetimi anlamına gelmektedir. Çünkü bürokratik süreci yürütenler devlet mekanizması içinde çalışan ve “memur” olarak tanımlanan bireylerdir ve bu bireyler hiyerarşik bir yapı içinde faaliyette bulunurlar (Çoker, 1995: 1). Bürokratik bir sistemdeki memurlar atama ile işbaşına gelir ve siyaset kurumunun aldığı kararları ve belirlediği politikaları kamu gücünü kullanarak yerine getirirler (Öztaş, 2019: 27). Bir anlamda bürokrasi, siyasi yapının uygulayıcı aygıtı ve aracı görevini görmektedir (Kaya, 2024: 1135, İzci ve Bozdoğan, 2016: 43). Belirtilen niteliklerinden de anlaşılacağı üzere bürokrasi, bir olgu olmanın ötesinde bir kurumdur (Yücel, 2024: 3).

Temelinde karmaşa ve kararsızlığı giderme güdüsü olan bürokrasi, en dar anlamı ile devlet memurlarının egemenliği (Ergün, 2023: 664) ya da daha doğru bir ifade ile devlet memurlarının toplum üzerinde sahip oldukları ve giderek aratan egemenliği anlamına gelmektedir (Eryılmaz, 2015:260). Bürokrasi terimi günümüzde günlük hayatta çoğunlukla olumsuz anlamda kullanılabilir (Uçman, 2014: 17). Bu olumsuzluk kırtasiyecilik, mesuliyet almaktan kaçınma, işlerin yavaş uygulanması, keyfe dayalı kararlar edinme ve yönetsel yoldan baskılama yönünden düşünceler oluşturma şeklinde karşımıza çıkabilmektedir (Civek ve Özkahveci, 2021: 373). İster olumlu anlamda ister olumsuz anlamda olsun bürokrasi, devletin vatandaş nazarında somutlaşma biçimidir ve devletin tamamını ilgilendirir. Yine bürokrasi, toplumun üstünde yer alan bir örgütlenme biçimi olarak ayrıcalıklı kişilerce yürütülür (Çevikbaş, 2014: 78-79). Modern devletler

hangi ideolojik görüşe sahip olursa olsunlar bürokrasi tarzı bir yapılanmaya ihtiyaç duymaları kaçınılmazdır (Çiftçi ve Şen, 2024: 1055).

Yönetim biliminin önemli bir konusu olan bürokrasi, yaşanan tartışmalara ve olumsuzluklara rağmen günümüzde hala vazgeçilemeyen ve uygulanmaya devam eden bir modeldir. Bürokraside otorite merkezidir, bu otorite işbölümü ve uzmanlaşma temeline dayanır. Bürokrasiyi yönetsel bir yapı olarak tasvir eden ve kuramlaştıran kişi Max Weber'dir (Şaylan, 1996: 298). Bürokrasinin gelişimi için önemli bir adım olan Weber'in çalışması bürokrasiyi meşruluk ve egemenlik üzerine kurgular. Egemenlik ve meşruluk üzerine bürokrasi modelini kurgulayan Weber 'ideal tip' bürokrasiyi geliştirmiştir (Dursun, 1992: 135). Weber ideal tipi otorite açısından; geleneksel, karizmatik ve yasal-ussal otorite olmak üzere üç şekilde sınıflandırmıştır (Civek ve Özkahveci, 2021: 377). Geleneksel otoritenin meşruiyeti geleneklere aykırı olmamasından kaynaklanır (Eryılmaz, 2017: 65-66). Karizmatik otorite meşruiyetini 'karizmatik şefe itaat' ilkesinden almaktadır (Gülmez, 1975: 59). Yasal-ussal otoritenin meşruiyet kaynağı ise emirlerin yasadan kaynaklanmasıdır (Weber, 2017: 48). Max Weber bürokrasiyi en etkili ve en verimli örgüt biçimi olarak tanımlayarak alternatiflerinin en iyisi olduğunu dile getirmiştir (Özer ve Özmen, 2017: 18). Weber'in bürokrasi modeline olan olumlu katkılarına rağmen bürokrasiye dair olumsuzluklar da Weber'e mal edilebilmektedir (Özer, 2013: 44). Bu açıdan bürokrasiyi temsil edenlerden veya sistemsel aksaklıklardan kaynaklanan bürokratik olumsuzlukların Weber'in bürokrasi modeline atfedilmesinin kabul edilebilir olmadığı düşünülmektedir. Çünkü bürokratik hastalıkların çoğunun asıl nedeninin bürokratik yapı değil, bu yapının organizasyonu veya yapının içinde çalışanların uygulamalarının olduğu düşünülmektedir.

2. Bürokrasinin İşlevleri

Bürokrasinin zamanla gelişerek günümüzdeki işlevleri kazanmasında ABD ve Avrupa siyasi tarihinde de önemli etkilerde bulunan siyasi gelişmeler önemli rol oynamıştır. Bu anlamda, Fransız İhtilali, Sanayi Devrimi, Amerikan Devrimi, Burjuvazi Sınıfının faaliyetleri bahsi geçen siyasi gelişmeler için önemli örnekleri oluştururken özellikle Burjuva Sınıfının faaliyetleri güç merkezinin değişerek devlet başkanlığından parlamentoya doğru kaymasına yol açması (Kaya, 2023: 6) bürokrasinin gelişimine önemli bir katkı sunmuştur. Bu gelişmeler bürokrasinin işlevleri bakımından yeni boyutlar kazanmasına da katkıda bulunmuştur. Bürokrasi işlevleri bakımından sınıflandırmaya çalışıldığında Weber'in hukuki/rasyonel bürokrasi tipinin özelliklerinden de ilham alarak aşağıdaki gibi bir sıralama yapmak mümkün olabilmektedir (Dursun, 1992: 140-142, Akçakaya, 2016: 276, Kaya, 2023: 10):

- Standartlaşmış bir düzen anlamında hiyerarşik yapı,
- Verimliliği amaçlayan uzmanlaşmaya dayalı sistem,
- Adil ve eşitlikçi uygulamalar ortaya koyması beklenen yapı,
- Hesap verebilir ve devamlılık arz eden örgüt yapısı
- Yasalar tarafından belirlenmiş görev alanı.

2.1. Standartlaşmış Bir Düzen Anlamında Hiyerarşik Yapı

Bürokrasi, kamusal bir yapı açısından birden fazla insanın bir arada bulunduğu organizasyondur. Bu organizasyonun içinde bulunan kişiler arasında çatışma çıkmaması ve ahenk içinde işlerin yürütmesi için bürokrasi şeklinde bir yapılanmaya ihtiyaç duyulabilmektedir (Acar, 2018: 673). Bürokratik yönetim şeklinde hiyerarşik bir yapılanma vardır. Bu anlamda her alt birim üst birimin denetim ve gözetimi altındadır. Ast-üst ilişkisi içeren bu birimler arası ilişkide astların üstlere başvuru ve şikâyet hakları bulunmaktadır (Weber, 2014: 56-57). Bu ast-üst ilişkisini bir düzene koyan hiyerarşik yapı üstün astının yerine geçmesine izin vermemektedir (Acar, 2018: 675). Diğer taraftan bürokratik yönetim biçiminde ilişkiler gayrişahsi ve katıdır (Pehlivan, 1994: 812; Çelik, 2015: 136). Bürokratik bir yapıda dikey hiyerarşi ve emir komuta zinciri vardır. Bu yapıda görevlerin nasıl yapılacağını önceden belirleyen rutinler mevcuttur (Öztaş, 2019: 2). Yine Weber'in formüle ettiği ideal tip bürokraside memuriyet asıl meslek olarak kabul edilir. Dolayısıyla ev ile resmi dairenin ayrılması ve idare araçlarının egemenin elinde toplanması para ekonomisinin gelişmesine bağlıdır (Zeybekoğlu ve Alkan, 2021: 657).

2.2. Verimliliği Amaçlayan Uzmanlaşmaya Dayalı Sistem

Demokrasinin bir gereği olan uzlaşma yolu ile işlerin yürütülmesi anlayışı bürokrasi ile de ilişkilidir. Dolayısıyla demokrasi geliştikçe bürokrasinin gelişmesi veya tam tersi bürokrasi geliştikçe demokrasinin de gelişmesi daha olası hale gelebilecektir (Demir, 2011: 69). Bürokrasi, önceden belirlenmiş prosedürler çerçevesinde iş ve işlemlerin uzman kişiler tarafından yerine getirilmesi faaliyeti (Marshall, 1999: 85) olduğu için bürokratik bir sistemde işlemler formal bir yapı içerisinde ve rasyonelleşmiş bir çerçevede yerine getirilmektedir (Uğur ve Erol, 2015: 186). Bürokratik süreçlerin verimli işlemesi için işinde uzman (Öztaş, 2019: 2) kişiler tarafından yürütülmesi gerekmektedir. Bürokraside uzman kişi olarak tanımlananlar memurlardır. Memurlar adeta birey ve devlet arasında bir köprü vazifesi görebilmektedir (Baykan, 2014: 31).

2.3. Adil ve Eşitlikçi Uygulamalar Ortaya Koyması Beklenen Yapı

Adil ve eşitlikçi bir yapı olarak bürokrasi uygulamalarından bahsedilebilmesi için üstlerin astları ile kurdukları ilişkilerde kişisel olmayan profesyonel kurallara bağlı olmaları önemlidir (Civek ve Özkahveci, 2021: 374). Weberyen bürokrasi anlayışına göre kamu yönetiminde tarafsızlık, verimlilik ve etkinlik bürokrasinin temel özelliklerinin varlığı ile mümkün olabilecektir (Okcu vd., 2020: 299). Modern ulus devletlerdeki eşitlik ve özgürlük taleplerinin karşılanmasında yönetim işlerinin akılcı bir temelde bürokratik mekanizmalarla tesis edilmesi önemli bir adım olarak kabul edilebilir (Peker vd., 2014: 166). Dolayısıyla devlet mekanizmasında adil ve eşitlikçi uygulamaların hayat bulmasının ancak bürokrasi tarzı bir örgütlenme modeli ile mümkün olabileceği düşünülmektedir.

2.4. Hesap Verebilir ve Devamlılık Arz Eden Örgüt Yapısı

Yeni Kamu Yönetimi Anlayışı ile birlikte hesap verebilirlik, şeffaflık, yönetim ve etik gibi kavramlar literatürde daha sık kullanılır olmuştur (Eryılmaz ve Biricikoğlu, 2011:20). Devlet işlerinde çalışanların sonsuza kadar buldukları makamlarda olmayacakları bilinen bir gerçektir. Ancak devletin selameti için devamlılık arz eden bürokratik bir yapı son derece hayatidir (Acar, 2018: 673). Yönetimde etkinliği sağlamak için gerekli kontrol ve koordinasyon girişimlerinin tarihi, modern devletin bürokratikleşmeyi sağlaması ile neredeyse yaşıttır. Bürokratlar, içsel bakış açısına sahip oldukları ve bu bağlamda çalışma koşulları, değerleri, kıdemleri, güvenlik ve statüleri yaptıkları işleri ve performanslarını doğrudan etkiler (Balci, 2005: 315-316). Bürokraside iş ve işlemlerin yasalar ile belirlenmesi 'hesap verilebilirlik' ve 'şeffaflık' kavramlarının gelişmesini sağlamıştır (Acar, 2018: 675).

2.5. Yasalar Tarafından Belirlenmiş Görev Alanı

Max Weber'e göre bürokrasinin önemli bir özelliği kanun ve kurallar sistemi olmasıdır (Çöker, 1995: 1). Bürokratik bir yapının yasal ve akılcı olması onun kendi dışındaki bir mekanizma tarafından denetlenebileceği anlamına gelir (Constas, 1958: 409). Bürokratik yapılanmada örgütün amaçlarına ulaşması için görevler resmi olarak dağıtılmıştır. Bürokraside görev alanların yetki alanı kesin olarak belirlenmiştir (Acar, 2018: 674). Bürokraside iş ve işlemlerin nasıl takip edileceği ve bürokrasinin icracı kanadı olan devlet memurlarının tabi olduğu kurallar önceden kanunlarla (Leblebici, 2008: 100) açıkça belirlenmiştir. Ancak önceden belirlenmiş kuralların olması, bürokrasinin aşırı şekilci olmasına da yol açabilmektedir. Aşırı şekilcilik de esnekliği ortadan kaldıran ve insan doğasına aykırılık teşkil eden bir yapı arz edebilmektedir. Bu yapı aynı zamanda işlemlerde gecikmelere,

gereksiz masraflara ve insanlar arasında güvensizliğe yol açabilmektedir (Eren, 2012:19). Ancak yine de memurların görev alanının yasalar yoluyla belirlenmiş olması onların tarafsızlığını temin edecektir ve duyguları ile ideolojilerini işlerine karıştırmayacaklarının garantisi olabilecektir (İzci ve Bozdoğan, 2016: 43).

Sonuç

Bürokrasinin geçmişi çok eskiye dayanmasına ve Çin ile Roma döneminde önemli örneklerine rastlanmasına rağmen günümüzdeki anlamını modern ulus devletler ile bulabilmiştir. Bu açıdan bürokrasi, devlet ve devlet dışı aktörlerde iş ve işlemlerin doğru ve sorunsuz işlemesi için ortaya çıkmış bir örgüt yapısıdır. Bürokrasinin bir anlamı da işlerin yavaş işlemesi, muhataplara zorluk çıkarılması anlamına gelen kırtasiyeciliktir. Devlet yönetiminin belirli kurallar çerçevesinde örgütlenmesi olarak bürokrasi, toplumun ihtiyaç duyduğu kamu hizmetlerinin sunulması fonksiyonunu yerine getirmek için örgütlenmiş bir yapıdır. Yine bürokrasi, en geniş anlamda kamu yönetimi anlamına gelmektedir. Bunun nedeni kamu yönetiminin temel örgütlenme şeklinin bürokrasi olmasından kaynaklanmaktadır. Kamu yönetimi için bürokrasinin önemi devletin halka yansıyan veya halk tarafından devletin görüldüğü bir alan olmasıdır. Dolayısıyla bürokrasi iyi işlerse vatandaş nazarında devlet de iyi olarak algılanacaktır. Ancak bürokrasi iyi işlemez ise o zaman devlet kötü olarak algılanacaktır.

Bürokrasiyi yönetsel bir yapı olarak tasvir eden ve kuramlaştıran kişi Max Weber'dir. Weber'in çalışması bürokrasiyi meşruluk ve egemenlik üzerine kurgular. Egemenlik ve meşruluk üzerine bürokrasi modelini kurgulayan Weber 'ideal tip' bürokrasiyi geliştirmiştir. Bürokrasinin zamanla gelişerek günümüzdeki işlevleri kazanmasında ABD ve Avrupa siyasi tarihinde de önemli etkilerde bulunan siyasi gelişmeler etkili olmuştur. Özellikle Burjuva Sınıfının faaliyetleri, güç merkezinin değişerek devlet başkanlığından parlamentoya doğru kaymasına yol açmıştır. Bu açıdan bürokrasinin temel işlevlerinin bu aşamadan sonra ortaya çıktığını savunmak mümkündür. Bürokrasinin ortaya çıkan ya da mevzubahis olmaya başlayan bu işlevleri şunlardır: Standartlaşmış bir düzen anlamında hiyerarşik yapı, verimliliği amaçlayan uzmanlaşmaya dayalı sistem, adil ve eşitlikçi uygulamalar ortaya koyması beklenen yapı, hesap verebilir ve devamlılık arz eden örgüt yapısı ve yasalar tarafından belirlenmiş görev alanı.

Bürokratik yönetim şeklinde işlerin ahenk içinde işlemesini sağlayan hiyerarşik bir yapılanma vardır. Devlet mekanizmasında bürokrasi söz konusu olduğunda çoğu zaman bürokratik süreci yürüten ve devlet ile birey

arasında köprü görevi gören ‘memurlar’ kastedilmiş olur. Bu memurlar işinin uzmanı olan kişilerdir. Bürokrasinin diğer bir işlevi olan adil ve eşitlikçi uygulamalar ortaya çıkması için modern devletler akılcı bir şekilde bürokratik mekanizmaları tesis etmeye çalışmışlardır. Bürokraside işlemlerin nasıl tesis edileceği önceden yasalar tarafından belirlenmiştir ve yasaların varlığı bürokraside hesap verebilirliği de mümkün kılmıştır. Dolayısıyla bürokrasi sahip olduğu bu özelliklerden dolayı günümüz devlet yapılanmalarında da önemli bir mekanizma olarak varlığını sürdürmektedir. Teknolojik olanakların gelişmesi ile bürokrasideki aksaklıkların giderilmesi amaçlanmaktadır. Ancak yaşanan birçok tartışmaya rağmen bürokrasinin ortadan kaldırılması fikrinin hiç ilgi görmediği düşünülmektedir; çünkü bürokrasinin yerine ikame edilebilecek daha iyi bir sistem henüz keşfedilmemiştir. Bu nedenle, bürokrasi konusundaki tartışmaların, bürokrasinin ortadan kaldırılması yerine iyileştirilmesi ve geliştirilmesi üzerinde odaklanması gerektiği düşünülmektedir.

Kaynakça

- Acar, H. (2018). Kamu Güvenliğinin Sağlanmasında Weberyen Bürokrasi ve Hiyerarşi Kavramı. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 14(3), 667-684.
- Akçakaya, M. (2016). Weber'in Bürokrasi Kuramının Bugünü ve Geleceği. *Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(8), 275-295.
- Baykan, A. (2014). Başkut ve Zuckmayer'de Bürokrasi-Vatandaş İlişkisi. *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 32, 29-46.
- Balcı, A. (2005). Bürokrasi-Demokrasi İlişkisi ve Hesap Verebilirlik Yaklaşımı. *Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 23(1), 313-338.
- Boyalı, H. ve Gümüş, K. (2022). Bürokrasi ve Siyaset İlişkisinin Parlamenter Sistem ile Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi Özelinde Analizi. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 55, 232-247.
- Civek, F. ve Özkahveci, E. (2021). Weber Bürokrasi Kuramı ve İnsan Kaynakları Yönetimi Üzerine Kavramsal Bir Değerlendirme. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 39, 364-394.
- Constas, H. (1958). Max Weber's Two Conceptions of Bureaucracy, The University of Chicago Press. (https://www.jstor.org/stable/pdf/2774140.pdf?refreqid=fastly-default%3Ab7ac5f5a8e199c57bd2e6678df53730b&ab_segments=0%2Fbasic_search_gsv2%2Fcontrol&initiator=search-results&acceptTC=1), Erişim Tarihi: 04.03.2025.
- Çakır, M. (2014). Bürokrasi ve suç olgusu. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 2014(3), 18-24.
- Çelik, N. (2015); Postbürokratik Kamu Yönetimi ve Demokrasi, *İGÜSBD*, 2(2), 135-152.
- Çevikbaş, R. (2014). Bürokrasi Kuramı ve Yönetimsel İşlevi. *Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 75-102.
- Çiftçi, A.ve Şen, A. T. (2024). Bürokrasi Kuramları ve İşlevselliği: Marksist, Liberal ve Diğer Kuramlar Dâhilinde Bir Analiz. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 13(3), 1053-1077.
- Çoker, Z. (1995). Mülki İdare Amirleri, Bürokrasi ve Politika. *Türk İdare Dergisi*, 409, 1-16.
- Demir, F. (2011). Bürokrasi-Demokrasi İlişkisi ve Bürokratların Seçilmişlerce Kontrolü Sorunu. *Yönetim ve Ekonomi Dergisi*, 18(2), 63-84.
- Dursun, D. (1992). Bürokrasi teorisi ve yönetim. In *Journal of Social Policy Conferences* (No. 37-38, pp. 133-149). İstanbul University.
- Ergün, H. (2023). Siyasetnamede Bürokrasi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 22(86), 663-682.
- Eryılmaz, B. (2015). *Kamu Yönetimi* (8th ed.). Umuttepe Yayınları.

- Eryılmaz, B. (2017). *Bürokrasi ve Siyaset*. Alfa Yayıncılık.
- Eryılmaz, B. ve Biricikoğlu, H. (2011). Kamu Yönetiminde Hesap Verebilirlik ve Etik. *İş Ahlakı Dergisi*, 4(7), 19-45.
- Eren, E. (2012). *Örgütsel Davranış ve Yönetim psikolojisi* (13th ed.). Beta Yayınları.
- Gülmez, M. (1975). Weber ve İdeal Tip Bürokrasi Anlayışı. *Amme İdaresi Dergisi*, 8(1), 47-73.
- İzci, F. ve Bozdoğan, S. (2016). Türk Kamu Yönetiminde Bir Problem Alanı Olarak Bürokrasi-Siyaset İlişkisi. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 34, 33-46.
- Kabaklı, A. (2002). "Millete Vurulan Canlı Pranga". *Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları*.
- Kaya, R. (2024). Türkiye'de Kararnamelerin Bürokrasi Üzerindeki Etkisi: Parlamenter ve Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemlerinin Karşılaştırması. *Uluslararası Yönetim Akademisi Dergisi*, 7(4), 1134-1147.
- Kaya, R. (2023). Bürokrasi ve Siyaset İlişkilerinin Parlamenter ve Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemleri Üzerinden Değerlendirilmesi (2002-2022) (Unpublished Doctoral Dissertation). Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Leblebici, D. N. (2008). Yönetim Bilimi Açısından Klasik Dönemi Hatırlamaya İlişkin Bir Çalışma. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21, 99-118.
- Marshall, G. (1999). *Sosyoloji Sözlüğü* (A. Akınhay ve M. Kömürcü, Trans.). Bilim ve Sanat Yayınları.
- Özer, M. A. ve Özmen, B. (2017). Parlamenter ve Başkanlık Sistemleri Arasında Konumunu Arayan Bürokrasi. *Strategic Public Management Journal*, 3, 17-34.
- Özer, M. A. (2013). Weber'in Bürokrasisi Karşısında Yönetimde Yeniden Yapılandırma Arayışları. *Global Journal of Economics and Business Studies*, 2(4), 43-57.
- Öztaş, N. (2019). *Bürokrasi Tanımları Derlemesi* (N. Öztaş, Ed.). Nobel Yayınları.
- Okcu, M., Usta, S. ve Ceyhan, H. (2020). Değişen Kamu Yönetimi Anlayışı ve Bürokrasi Kültürü. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 22(39), 291-311.
- Pehlivan, İ. (1994). Stresle Başa Çıkma Bireysel ve Örgütsel Stratejiler. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 27(2).
- Peker, K., Yörükoğlu, F. ve Eryiğit, B. H. (2014). Türk Demokrasinin İnşasında Bürokrasinin Rolü. *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 12(23), 165-188.
- Şakar, Z. (2023). Bürokrasi Teorileri'nin Yönetim Psikolojisi Bağlamında Teorik Bir Tahlili. *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 65, 89-94.

- Şaylan, G. (1996). Cumhuriyet bürokrasisi. In *Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi* (C.2). İletişim Yayınları.
- Uçman, H. (2014). *Türkiye’de Bürokrasi ve Siyaset*. Bizim Büro Matbaacılık.
- Uğur, A. ve Erol, Z. (2015). Örgütlerde Kritik Sorun Kaynağı Olarak İşe Yabancılaşma, Yabancılaşma Ve Bürokrasi Arasındaki İlişkiye Yönelik Kavramsal Bir Yaklaşım. *Kastamonu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 8(2), 182-192.
- Yücel, B. (2024). Bürokrasi Üzerine Felsefi Bir Denemeye Giriş. *Memleket Siyaset Yönetim*, 19(42), 1-32.
- Zeybekoğlu, S. ve Alkan, Y. S. (2021). Max Weber’in Bürokrasi Modeli: Bir Yeniden Okuma Denemesi. *Journal of Mehmet Akif Ersoy University Economics and Administrative Sciences Faculty*, 8(2), 651-681.
- Weber, M. (2014). *Bürokrasi ve Otorite* (Wirtschaft und Gesellschaft) (H. B. Akın, Trans.). Adres Yayınları.
- Weber, M. (2017). *Bürokrasi ve Otorite* (H. B. Akın ve M. A. Arıcıoğlu, Trans.). Adres Yayınları.

